

USNESENÍ

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jana Rutsche a soudkyň Mgr. Heleny Konečné a JUDr. Ivony Šubrtové ve věci

žalobce: **J.S.**
zastoupen Mgr. Terezou Bařtipánovou, advokátkou
se sídlem v Jičíně, Fortna 40

proti
žalované: **Vězeňská služba České republiky, věznice Valdice**
se sídlem nám. Míru 55, Valdice

v řízení o žalobě ze dne 14. 1. 2020 na ochranu před nezákonnými zásahy žalované

takto:

- I. Žaloba se odmítá.**
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.**

Odůvodnění:

1. Žalobce se žalobou ze dne 14. 1. 2020, předanou k poštovní přepravě dne 15. 1. 2020 a doručenou krajskému soudu dne 16. 1. 2020, domáhal ochrany před nezákonnými zásahy žalované ve smyslu § 82 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Nezákonné zásahy žalované měly spočívat v nepředání žádosti žalobce ze dne 30. 8. 2019 řediteli věznice, v odepření nahlédnutí žalobci do jeho osobního spisu vedeného žalovanou, v nedoručení (resp. nepředání) žádosti žalobce o přemístění do věznice Mírov, v otevření dopisu od České obchodní inspekce (dále jen „ČOI“) doručeného žalobci dne 8. 11. 2019, v rušení nočního klidu žalobce, v uložení kázeňských trestů žalobci pod čj. VS-29024-1/ČJ-2020-802232-KŘ a čj. VS-262329-3/ČJ-2019-802232-KŘ, v tom, že vychovatel K. Š. není oprávněn zasahovat do práv a povinností žalobce, v nedodržení ubytovací plochy na jednoho odsouzeného a v nedodržení hygienických podmínek pro odsouzené.
2. Žalobce předně uvedl, že od 29. 8. 2019 je umístěn ve věznici Valdice a od této doby je žalovanou šikanován, diskriminován a jsou porušována jeho práva. Dále popsal jednotlivé skutky, v nichž spatřuje nezákonné jednání ze strany žalované.
3. K prvnímu tvrzenému nezákonnému zásahu žalované uvedl, že dne 30. 8. 2019 písemně požádal o rozhovor s ředitelem věznice Valdice. Tuto žádost předal vychovateli, a protože se rozhovor s ředitelem neuskutečnil, podal dne 9. 9. 2019 stížnost na Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. To mu dopisem ze dne 6. 11. 2019 sdělilo, že stížnost hodnotí jako nedůvodnou. V postupu žalované žalobce spatřuje porušení ustanovení VTOS dle něhož se rozhovor s ředitelem věznice uskuteční zpravidla do sedmi dnů od

podání žádosti. K tomu krajský soud poznamenává, že žalobce má na mysli zřejmě zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody (dále také jen „ZVTOS“ nebo „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“).

4. K druhému tvrzenému nezákonnému zásahu žalobce uvedl, že dne 25. 9. 2019 písemně požádal o nahlédnutí do svého osobního spisu vedeného žalovanou, a to ke zjištění důvodu nedobrovolného přemístění z věznice Mírov do věznice Valdice. Dopisem ze dne 30. 9. 2019 byl vyrozuměn, že žádosti nelze vyhovět. Proto podal dne 17. 10. 2019 stížnost řediteli věznice. Dopisem ze dne 29. 10. 2019 byl vyrozuměn, že ředitel jeho stížnost hodnotí jako nedůvodnou. V tomto postupu spatřuje žalobce porušení zákona č. 555/1992 Sb., konkrétně jeho ustanovení § 23a.
5. Další nezákonný zásah měl spočívat v tom, že žalobce dne 14. 10. 2019 podal písemnou žádost o přemístění z věznice Valdice do věznice Mírov, tu předal vychovateli, který mu však sdělil, že ho žádost žalobce nezajímá a že ji vyřizovat nebude. Žalobce proti tomuto postupu vychovatele podal dne 29. 10. 2019 stížnost řediteli věznice, avšak nedostal žádnou odpověď. V tomto postupu žalobce spatřuje porušení ustanovení ZVTOS, správního řádu a čl. 10 Listiny základních práv a svobod (dále také jen „Listina“).
6. K dalšímu tvrzenému nezákonnému zásahu žalobce uvedl, že dne 8. 11. 2019 mu byl doručen dopis od České obchodní inspekce. Tento dopis žalobci předal vychovatel věznice v otevřené obálce bez uvedení odesílatele, s ručně vypsáním jménem adresáta a bez razítka pošty. Z tohoto důvodu podal stížnost řediteli věznice, kterou ředitel přípisem ze dne 6. 12. 2019 vyhodnotil jako nedůvodnou. V tomto postupu žalobce spatřuje porušení čl. 10 a čl. 13 Listiny.
7. Další nezákonný zásah měl spočívat v tom, že dne 3. 9. 2019 byl žalobce ve věznici Valdice ubytován na cele číslo 229, dne 19. 9. 2019 byl přestěhován na celu číslo 213. Na obou těchto celách se nacházely pracovní zařazení odsouzených na odpolední směnu, kteří se vraceli z práce po 22 hodině večerní, tedy v době nočního klidu. Při otevírání a zavírání dvou těžkých kovových katrů (dveří) a hluku, který dělají odsouzení chystající se po práci ke spánku, se dle žalobce nelze nevzbudit. V uvedeném proto spatřuje porušení ustanovení § 16 odst. 4 ZVTOS a čl. 2 a čl. 31 Listiny.
8. Další nezákonný zásah spatřuje žalobce v uložení kázeňského trestu (důtky) vedeného pod čj. VS-262329-3/ČJ-2019-802232-KŘ. V doplnění žaloby pak specifikoval i uložení kázeňského trestu (důtky) vedeného pod čj. VS-29024-1/ČJ-2020-802232-KŘ, přičemž podrobně popsal okolnosti, které k jejich uložení vedly. Ty označil za hrubé porušení ustanovení ZVTOS ze strany zaměstnanců věznice, porušení práv zaručených mu Listinou (její články 10, 17, 2, 3 a 7) a zasaženo bylo také do jeho práva na rovné zacházení.
9. Za nezákonný zásah žalobce označil i to, že vychovatel K. Š. vykonávající od 20. 9. 2019 funkci vychovatele, vykonává tuto funkci neoprávněně, neboť dle žalobce zjištění nemá vysokoškolské vzdělání, které je pro výkon funkce potřeba. V tom spatřuje žalobce porušení svých práv v uvedených v zákoně o VTOS a Listině, neboť všechny úkony učiněné touto osobou jsou úkony neoprávněné, tedy neplatné a tedy dokonce trestné.
10. Další nezákonný zásah žalobce spatřuje v tom, že dne 2. 1. 2020 byl přestěhován na oddělení D, celu č. 311, na které je ubytováno celkem 8 odsouzených, a žalobce po důkladném přeměření cely zjistil, že nesplňuje zákonné podmínky týkající se ubytování,

neboť na 1 odsouzeného má připadat ubytovací plocha nejméně 4 m², což tato cela nesplňuje. V tom spatřuje porušení svých práv daných zákonem č. 345/1999 Sb., konkrétně porušení jeho § 17 odst. 6, který udává ubytovací plochu na jednoho odsouzeného nejméně 4 m². Krajský soud poznamenává, že žalobce měl zřejmě na mysli nikoliv zákon, ale vyhlášku č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „ŘVTOS“ nebo „vyhl. č. 345/1999 Sb.“). Žalobce v tomto postupu věznice spatřuje porušení čl. 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 1 Listiny.

11. Žalobce za nezákonný zásah označil i to, že od 19. 9. 2019 do 2. 1. 2020 byl ubytován na oddělení C, cele č. 213, kde bylo ubytováno celkem 10 odsouzených. Na této cele je přitom k dispozici pouze 1 WC mísa. Dotazem u Veřejného ochránce práv žalobce zjistil, že jeho ubytování na cele 213 nebylo v souladu se zákonem, a z toho důvodu podal dne 20. 11. 2019 stížnost řediteli věznice. Dne 23. 12. 2019 byl vyrozuměn o tom, že ředitel stížnost shledal nedůvodnou. V uvedeném postupu shledává žalobce zasažení do svých osobnostních práv zaručených mu Listinou (čl. 2, čl. 7 a čl. 10).
12. Závěrem žalobce uvedl, že je na osobní svobodě omezen od roku 2014 a po celou tuto dobu byl bez problémů a mnohokrát i kázeňsky odměněn. Zvrat ve výkonu trestu nastal dne 29. 8. 2019, kdy byl (dle kanceláře Veřejného ochránce práv) nezákonně přemístěn z věznice Mírov do věznice Valdice a proti tomuto přemístění si dovolil podat stížnost. Není jediným odsouzeným, který je pro uplatňování svých práv šikanován, ponižován a zastrášován. Z důvodů, na které žalobce upozorňuje a chce prokázat, je dle jeho názoru již jen samotný pobyt ve věznici Valdice zcela ponižující, nedůstojný a tedy nezákonný. Žalobce tak chce prostřednictvím této žaloby poukázat na zcela nepochopitelné dění ve valdické věznici.
13. S ohledem na uvedené žalobce navrhl, aby bylo od nezákonných zásahů žalované upuštěno a soudem bylo potvrzeno, že popsání skutky se staly a ze strany žalované jsou vůči němu nezákonné.
14. Ve stanovisku k žalobě se žalovaná vyjádřila ke všem jednotlivým tvrzením žalobce, přičemž rovněž podrobně popsala průběh, resp. i proběhlé šetření, ohledně těchto událostí.
15. K požadavkům žalobce poukázala na skutečnost, že dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu trestu odnětí svobody provádí krajské státního zastupitelství, v jehož obvodu se trest vykonává. Podle § 78 odst. 2 písm. e) zákona o výkonu trestu je při výkonu dozoru státní zástupce oprávněn vydávat příkazy k zachování předpisů platných pro výkon trestu, přičemž tyto příkazy je Vězeňská služba povinna bez odkladu provést. Kontrolní pravomoci v oblasti dodržování práv odsouzených ze strany Vězeňské služby má též Veřejný ochránce práv. Žalobce má také možnost podávat stížnosti a žádosti ve smyslu § 26 ZVTOS. Uvedené orgány spolu s vnitřními mechanismy Vězeňské služby tak dle žalované představují dostatečné záruky, aby v souvislosti s výkonem trestu odnětí svobody nedocházelo ve věznicích k excesům, které by svou intenzitou mohly nepřipustně zasahovat do práv odsouzených.
16. Žalovaná krajskému soudu rovněž sdělila, že žalobce byl dne 5. 3. 2020 přemístěn zpět do věznice Mírov.
17. Dále žalovaná namítla zmeškání lhůty pro podání části žaloby, konkrétně u bodů označených č. 1, 2, 3, 4, 5, 7 a 9, v nichž žalobce brojí proti skutečnostem, které dle jeho

tvrzení nastaly dne 30. 8. 2019 (bod 1), dne 25. 9. 2019 (bod 2), dne 14. 10. 2019 (bod 3), dne 8. 11. 2019 (bod 4), dne 3. 9. 2019 (bod 5), dne 20. 9. 2019 (bod 7) a dne 19. 9. 2019 (bod 9). Dle žalované žalobce nedodržel lhůtu pro podání žaloby do dvou měsíců ode dne, kdy se dozvěděl o nezákonném zásahu.

18. Závěrem žalovaná konstatovala, že v projednávané věci by mohlo být neoprávněným zásahem do osobnostních práv žalobce jen konání odporující příslušným ustanovením ZVTOS. Dle § 2 odst. 1 tohoto zákona může být trest vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného a omezuje škodlivé účinky zbavení svobody, dle odstavce druhého téhož ustanovení musí být s odsouzenými ve výkonu trestu jednáno tak, aby bylo zachováno jejich zdraví. Žalovaná vyjádřila přesvědčení, že jejím postupem vůči žalobci nedošlo k nezákonnému zásahu do jeho práv, protože vůči němu nebyl učiněn žádný úkon, který by jej zavázal něco konat, nějaké činnosti zdržet nebo nějaké jednání strpět. Její jednání bylo zcela *lege artis*. Dle žalované proto žaloba není důvodná, a proto by měla být zamítnuta, v části odmítnuta.
19. V replice na vyjádření žalované vyjádřil žalobce nesouhlas s jejími názory uvedenými k jednotlivým bodům žaloby a s její argumentací polemizoval. Trval na tom, že žalovanou byl šikanován, diskriminován, a to z důvodu, že si dovilil využít svého práva podávat stížnosti. Žalobce současně vyjádřil přesvědčení, že žalobu podal včas, neboť dle jeho názoru se lhůta počítá od posledního opravného prostředku a nikoliv od uskutečnění události.
20. V doplnění žaloby žalobci ustanovená zástupkyně rozvedla některé argumenty týkající se čtyř tvrzených nezákonných zásahů, konkrétně neumožnění nahlédnutí do osobního spisu žalobce, žádosti o přemístění do věznice Mírov, nezákonného otevření dopisu od České obchodní inspekce a uložení dvou kázeňských trestů (za nošení spodního termoprádla a za neustlanou postel) vedených pod čj. VS-29024-1/ČJ-2020-802232-KŘ a pod čj. VS-262329-3/ČJ-2019-802232-KŘ. Vzhledem k tomu, že žalobní petit specifikovaný v tomto doplnění žaloby se rovněž týkal pouze uvedených čtyř tvrzených zásahů, vyzval krajský soud žalobkyni k upřesnění.
21. K výzvě soudu zástupkyně žalobce dne 13. 1. 2021 formulovala žalobní petit tak, že žalobce žádá vydání následujícího rozsudku:
22. Určuje se, že zásah žalované uvedený pod bodem 1 žaloby spočívající v nepředání žádosti žalobce řediteli věznice, je nezákonný.
23. Určuje se, že zásah žalované uvedený pod bodem 2 žaloby spočívající v nemožnosti nahlédnout do osobního spisu žalobce, je nezákonný a zakazuje se, aby žalovaná v porušování žalobcova práva pokračovala a umožnila mu nahlédnout do jeho osobního spisu.
24. Určuje se, že zásah žalované uvedený pod bodem 3 žaloby spočívající v nedoručení žádosti o přemístění žalobce do věznice Mírov, je nezákonný a zakazuje se, aby žalovaná v porušování žalobcova práva pokračovala a předala žalobcovu stížnost řediteli věznice.
25. Určuje se, že zásah žalované uvedený pod bodem 4 žaloby spočívající v otevření dopisu, je nezákonný.
26. Určuje se, že zásah žalované, uvedený pod bodem 5 žaloby spočívající v rušení nočního klidu, je nezákonný.

27. Určuje se, že zásah žalované uvedený pod bodem 6 žaloby spočívající v uložení kázeňských trestů, vedených pod čj. VS-29024-1/ČJ-2020-802232-KŘ a pod čj. VS-262329-3/ČJ-2019-802232-KŘ, je nezákonný. Příkazuje se žalované, aby obnovila předešlý stav a zrušila kázeňské tresty, vedené pod čj. VS-29024-1/ČJ-2020-802232-KŘ a pod čj. VS-262329-3/ČJ-2019-802232-KŘ, a to do tří dnů od právní moci rozsudku.
28. Určuje se, že zásah žalované uvedený pod bodem 7 žaloby spočívající v tom, že vychovatel K. Š. není oprávněn zasahovat do práv a povinností žalobce, neboť k tomu nemá příslušné vzdělání, je nezákonný.
29. Určuje se, že zásah žalované uvedený pod bodem 8 žaloby spočívající v nedodržení ubytovací plochy na jednoho odsouzeného, je nezákonný.
30. Určuje se, že zásah žalované uvedený pod bodem 9 žaloby spočívající v nedodržení hygienických podmínek pro odsouzené, je nezákonný.
31. Zástupkyně žalobce současně sdělila, že žalobce se několikrát obrátil na státní zastupitelství, a to v některých věcech, které uvádí v žalobě. K tomuto doložila vyrozumění Krajského státního zastupitelství v Hradci Králové a Vrchního státního zastupitelství v Praze, kdy ani v jednom případě nebylo shledáno pochybení a všechny podněty žalobce byly vyhodnoceny jako nedůvodné (konkrétně vyrozumění Krajského státního zastupitelství v Hradci Králové ze dne 3. 2. 2020, ze dne 2. 4. 2020, ze dne 16. 4. 2020, ze dne 11. 12. 2019 a ze dne 27. 2. 2020, vyrozumění Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 19. 2. 2020 a ze dne 27. 2. 2020), a dále podání žalobce těmito institucím ze dne 2. 11. 2019, ze dne 27. 11. 2019, ze dne 11. 12. 2019, ze dne 5. 2. 2020, ze dne 17. 2. 2020, ze dne 26. 11. 2019 a ze dne 15. 1. 2020.
32. Krajský soud nemohl žalobu věcně projednat, a to z důvodů rozvedených níže.
33. Soudní ochrany před nezákonným zásahem se lze ve správním soudnictví domáhat v řízení o ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu podle ustanovení § 82 a násl. s. ř. s.
34. Ustanovení § 82 s. ř. s. stanoví, že *každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen „zásah“) správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasazeno, se může žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný“*.
35. Ustanovení § 84 s. ř. s. určuje lhůtu pro podání této žaloby a její náležitosti. Dle jeho odstavce prvního musí být žaloba podána do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu. Nejpozději lze žalobu podat do dvou let od okamžiku, kdy k němu došlo. Zmeškání lhůty přitom nelze prominout (§ 84 odst. 2 s. ř. s.).
36. Ustanovení § 85 s. ř. s. vymezuje podmínky, za nichž je žaloba proti zásahu nepřipustná. Skutečností způsobující nepřipustnost žaloby je podle zmíněného ustanovení možnost domáhat se ochrany nebo nápravy jinými prostředky. To neplatí pouze v případě, domáhá-li se žalobce pouze určení, že zásah byl nezákonný.
37. Tvrzený nezákonný zásah, který měl spočívat v nepředání žádosti žalobce ze dne 30. 8. 2019 řediteli věznice, může být dle krajského soudu pojmově zásahem veřejné správy vůči žalobci, šlo o zásah v době podání žaloby již ukončený (jednorázový - nepředání žádosti), neboť žalobce tvrdil, že svou žádost dne 30. 8. 2019 předal

vychovateli, aby byla předána řediteli, ta mu však předána nebyla, protože se požadovaný rozhovor se ředitelem neuskutečnil. Proto následně podal dne 9. 9. 2019 stížnost ke Generálnímu ředitelství Vězeňské služby ČR.

38. V žalobním petitu pak žalobce žádal, aby soud vyslovil: „Určuje se, že zásah žalované uvedený pod bodem 1 žaloby spočívající v nepředání žádosti žalobce řediteli věznice, je nezákonný.“ V tomto bodě tedy šlo o určovací zásahovou žalobu, proto nebyl důvod ve smyslu ustanovení § 85 s. ř. s. zkoumat, zda se žalobce ochrany před zásahem či jiné formy nápravy mohl domáhat jinými právními prostředky, a pokud ano, zda tak učinil.
39. Jak je již uvedeno shora, subjektivní lhůta pro podání žaloby na ochranu před nezákonným zásahem (§ 84 odst. 1 s. ř. s.) je stanovena v délce dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce o nezákonném zásahu dozvěděl, tj. kdy se do sféry žalobce dostanou takové informace, na jejichž základě mohl seznat, v čem jednání veřejné správy, jež má být nezákonným zásahem, spočívá, a že je zaměřeno proti němu (viz např. rozsudek rozšířeného senátu NSS ze dne 21. 11. 2017, čj. 7 As 155/2015-160, ve spojení s nálezem Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 635/18, všechny v tomto rozhodnutí citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). Rozhodným okamžikem pro běh dvouměsíční subjektivní lhůty je tak okamžik, ke kterému se žalobce dozvěděl o jednání, v němž spatřuje nezákonný zásah.
40. V daném případě z tvrzení žalobce vyplývá, že o předání žádosti o rozhovor s ředitelem věznice požádal dne 30. 8. 2019. Dle ustanovení § 34 odst. 8 vyhl. č. 345/1999 Sb. platí, že pokud odsouzený požádá o rozhovor ředitele věznice, musí mu být takový rozhovor umožněn nejpozději do jednoho týdne ode dne, kdy byl ředitel věznice o žádosti informován. Nejpozději dne 9. 9. 2019 (tj. po uplynutí více než jednoho týdne od tvrzeného předání žádosti), kdy žalobce psal stížnost ke Generálnímu ředitelství Vězeňské služby ČR, mu tak muselo být zřejmé, že jeho žádost řediteli věznice předána nebyla. Nejpozději od tohoto okamžiku tedy počala běžet subjektivní dvouměsíční lhůta pro podání žaloby, která skončila dnem 9. 11. 2019. Žaloba však byla vyhotovena dle data na ní uvedeného dne 14. 1. 2020, k poštovní přepravě předaná dne 15. 1. 2020 a krajskému soudu doručena dne 16. 1. 2020. Z uvedeného je tak zřejmé, že žaloba v tomto bodě byla podána po zákonem stanovené lhůtě, proto ji krajský soud musel dle ustanovení § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s. jako opožděnou odmítnout.
41. Nutno dodat, že krajský soud nepřehlédl, že žalovaná ve vyjádření k žalobě k samotnému tvrzení žalobce o předání žádosti o rozhovor s ředitelem věznice dne 30. 8. 2019 uvedla, že jí není známo, že by takovou žádost žalobce předal, ale že vychovatelem byla zpracována jeho žádost o pohovor s ředitelem věznice ze dne 17. 9. 2019, ten se pak realizoval dne 19. 9. 2019. Krajský soud neprováděl dokazování k ověření uvedené skutečnosti, neboť by to bylo za daných okolností (pro zmeškání lhůty pro podání žaloby) z důvodu procesní ekonomie zcela nadbytečné.
42. Tvrzený nezákonný zásah, který měl spočívat v odepření nahlédnutí žalobci do jeho osobního spisu vedeného žalovanou, rovněž může být dle krajského soudu pojmově zásahem veřejné správy vůči žalobci, jde o zásah v době podání žaloby ukončený (jednorázový - odepření nahlédnutí do osobního spisu), neboť žalobce tvrdil, že dne 25. 9. 2019 požádal o nahlédnutí do svého osobního spisu, dopisem ze dne 30. 9. 2019 byl vyrozuměn, že žádosti vyhovět nelze, a ke stížnosti ze dne 17. 10. 2019 byl ředitelem věznice dne 29. 10. 2019 vyrozuměn, že je jeho stížnost nedůvodná.

43. V žalobním petitu žalobce žádal, aby soud vyslovil: „Určuje se, že zásah žalované pod bodem 2 žaloby spočívající v nemožnosti nahlédnout do osobního spisu žalobce, je nezákonný a zakazuje se, aby žalovaná v porušování žalobcova práva pokračovala a umožnila mu nahlédnout do jeho osobního spisu.“
44. V tomto bodě tedy žalobce žádal o určení, že zásah je nezákonný a současně žádal, aby soud zakázal žalované porušování tohoto žalobcova práva. Oba požadavky, tedy požadavek na vydání výroku určovacího i na vydání výroku zakazujícího nebo příkazujícího (tj. na plnění), však vedle sebe neobstojí vzhledem ke znění ustanovení § 87 odst. 2 věty první s. ř. s., dle kterého *soud rozsudkem určí, že provedený zásah byl nezákonný, a trvá-li takový zásah nebo jeho důsledky anebo hrozí-li jeho opakování, zakáže správnímu orgánu, aby v porušování žalobcova práva pokračoval, a přikáže, aby, je-li to možné, obnovil stav před zásahem*. Určovací žalobu nelze uplatnit za trvání zásahu a naopak výroku příkazujícího či zakazujícího je možné se domáhat výlučně u zásahu, který trvá nebo trvájí jeho důsledky či hrozí jeho opakování (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 1 Afs 60/2014-48). Správní soud tedy není oprávněn vydat výrok určovací a výrok na plnění vedle sebe.
45. Pokud jde o určovací zásahovou žalobu, a krajský soud má zato, že v daném případě vzhledem ke skutkovým okolnostem jde o tento žalobní typ, není důvod ve smyslu ustanovení § 85 s. ř. s. zkoumat, zda se žalobce ochrany před zásahem či jiné formy nápravy mohl domáhat jinými právními prostředky, a pokud ano, zda tak učinil. I v tomto případě činí subjektivní lhůta pro podání žaloby na ochranu před nezákonným zásahem dva měsíce ode dne, kdy se žalobce o nezákonném zásahu dozvěděl (§ 84 odst. 1 s. ř. s.), tj. kdy se do sféry žalobce dostaly takové informace, na jejichž základě mohl seznat, v čem jednání veřejné správy, jež má být nezákonným zásahem, spočívá a že je zaměřeno proti němu.
46. V daném případě z tvrzení žalobce vyplývá, že dne 25. 9. 2019 požádal o nahlédnutí do svého osobního spisu a dne 30. 9. 2019 byl vyrozuměn, že žádosti vyhovět nelze. Od tohoto okamžiku tedy počala běžet subjektivní dvouměsíční lhůta pro podání žaloby, která skončila dnem 30. 11. 2019. Žaloba však byla vyhotovena dle data na ní uvedeného dne 14. 1. 2020, k poštovní přepravě předaná dne 15. 1. 2020 a krajskému soudu doručená dne 16. 1. 2020. Z uvedeného je tak zřejmé, že žaloba v tomto bodě byla podána po zákonem stanovené lhůtě, proto ji krajský soud musel dle ustanovení § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s. jako opožděnou odmítnout.
47. I v případě, že žalobce žádal zákaz porušování tohoto jeho práva (a šlo by tedy hypoteticky o zápůrčí zásahovou žalobu), ze žalobcových tvrzení vyplývá, že se ochrany či nápravy před tímto zásahem domáhal stížností řediteli věznice ze dne 17. 10. 2019, kterým byl dne 29. 10. 2019 vyrozuměn, že je jeho stížnost nedůvodná. I za takové situace je zřejmé, že subjektivní dvouměsíční lhůta pro podání žaloby by skončila nejpozději dnem 29. 12. 2019, a žaloba by tak i v tomto bodě byla podána opožděně a krajský soud by ji musel rovněž odmítnout ve smyslu ustanovení § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s., a to aniž by dle ustanovení § 85 s. ř. s. vůbec musel posuzovat, zda je stížnost řediteli věznice oním jiným právním prostředkem, kterým se lze domáhat ochrany nebo nápravy v tomto případě.

48. Nutno dodat, že za popsané situace by další výzva k úpravě žalobního petitu v tomto bodě byla ze strany soudu pouze zcela formalistickým krokem, nemajícím vliv na výsledek řízení, neboť by žaloba stejně musela být odmítnuta.
49. Tvrzený nezákonný zásah, který měl spočívat v nedoručení (resp. nepředání) žádosti žalobce o přemístění do věznice Mírov, může být dle krajského soudu pojmově zásahem veřejné správy vůči žalobci, jde o zásah v době podání žaloby ukončený (jednorázový - nepředání žádosti), neboť žalobce tvrdil, že dne 14. 10. 2019 podal písemnou žádost o přemístění z věznice Valdice do věznice Mírov, tu předal vychovateli, který mu však sdělil, že ji nebude vyřizovat, ani se jí zabývat. Žalobce proti tomuto postupu podal dne 29. 10. 2019 stížnost řediteli věznice, avšak nedostal žádnou odpověď.
50. V žalobním petitu žalobce žádal, aby soud vyslovil: „Určuje se, že zásah žalované uvedený pod bodem 3 žaloby spočívající v nedoručení žádosti o přemístění žalobce do věznice Mírov, je nezákonný a zakazuje se, aby žalovaná v porušování žalobcova práva pokračovala a předala žalobcovu stížnost řediteli věznice.“
51. I v tomto bodě tak žalobce žádal o určení, že zásah je nezákonný a současně žádal, aby soud zakázal žalované porušování tohoto žalobcova práva. Jak je však již v předchozím bodě podrobně rozebráno, oba požadavky, tedy požadavek na vydání výroku určovacího i na vydání výroku zakazujícího nebo příkazujícího (tj. na plnění), vedle sebe nemohou obstát.
52. Krajský soud shledal, že v daném případě jde vzhledem ke skutkovým okolnostem o žalobu zásahovou určovací. Není proto důvod ve smyslu ustanovení § 85 s. ř. s. zkoumat, zda se žalobce ochrany před zásahem či jiné formy nápravy mohl domáhat jinými právními prostředky, a pokud ano, zda tak učinil. Rovněž v tomto případě činí subjektivní lhůta pro podání žaloby na ochranu před nezákonným zásahem dva měsíce ode dne, kdy se žalobce o nezákonném zásahu dozvěděl (§ 84 odst. 1 s. ř. s.), tj. kdy se do sféry žalobce dostaly takové informace, na jejichž základě mohl seznat, v čem jednání veřejné správy, jež má být nezákonným zásahem, spočívá a že je zaměřeno proti němu.
53. V daném případě z tvrzení žalobce vyplývá, že dne 14. 10. 2019 podal písemnou žádost o přemístění z věznice Valdice do věznice Mírov, tu předal vychovateli, který mu však sdělil, že se jí nebude zabývat. Od tohoto okamžiku tedy počala běžet subjektivní dvouměsíční lhůta pro podání žaloby, která skončila dnem 14. 12. 2019. Žaloba však byla vyhotovena dle data na ní uvedeného dne 14. 1. 2020, k poštovní přepravě předaná dne 15. 1. 2020 a krajskému soudu doručená dne 16. 1. 2020. Z uvedeného je tak zřejmé, že žaloba v tomto bodě byla podána po zákonem stanovené lhůtě, proto ji krajský soud musel dle ustanovení § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s. jako opožděnou odmítnout.
54. I pro případ (hypoteticky), že žalobce žádal zákaz porušování tohoto žalobcova práva (a mělo by tedy jít o zápůřčí zásahovou žalobu (nutno však rovněž podotknout, že žalobce byl z věznice Valdice do věznice Mírov dne 5. 3. 2020 přemístěn), ze žalobcových tvrzení vyplývá, že se ochrany či nápravy před tímto zásahem domáhal stížností ze dne 29. 10. 2019 řediteli věznice, na kterou nedostal žádnou odpověď. I za takové situace je zřejmé, že subjektivní dvouměsíční lhůta pro podání žaloby by započala běžet krátce po podání stížnosti ze dne 29. 10. 2019 (nejpozději za týden, kdy žalobci bylo zřejmé, že na jeho stížnost nebylo reagováno), a skončila by tak dnem 5. 1. 2020, a žaloba by tak i v tomto bodě byla podána opožděně a krajský soud by ji musel rovněž odmítnout ve smyslu ustanovení § 46 odst. 1 písm. b), a to aniž by dle ustanovení § 85 s. ř. s. vůbec

posuzoval, zda je stížnost řediteli věznice oním jiným právním prostředkem, kterým se lze domáhat ochrany nebo nápravy v tomto případě. Navíc má krajský soud zato, že stížnost adresovaná řediteli věznice takovým prostředkem ani není. Taková stížnost má spíše povahu podnětu k možnému uplatnění dozorčích úkonů (resp. je nástrojem, který k němu může vést) než opravného prostředku, neboť zákon vězni v souvislosti s vyřizováním jeho stížnosti nesvěřuje žádná konkrétní procesní oprávnění. Jedná se spíše o formální než faktický prostředek nápravy a ochrany, jenž nemá dostatečný ochranný a nápravný účel, který má na mysli § 85 s. ř. s.

55. Za popsané situace by tak další výzva k úpravě žalobního petitu i v tomto bodě byla ze strany soudu pouze formalistickým krokem, nemajícím vliv na výsledek řízení, neboť by žaloba stejně musela být odmítnuta.
56. Nutno dodat, že ani v tomto případě krajský soud nepřehlédl, že žalovaná ve vyjádření k žalobě k samotnému tvrzení žalobce o nepředání jeho žádosti ze dne 14. 10. 2019 o přemístění do věznice Mírov uvedla, že dne 8. 10. 2019, kdy byl žalobce seznámen se zamítavým stanoviskem k jeho předchozí žádosti o přemístění, byl současně upozorněn, že zákonná lhůta pro opětovné podání žádosti o přemístění trvá 3 měsíce a že žalobce vzal tuto informaci na vědomí a předmětnou žádost si vzal zpět. Krajský soud neprováděl dokazování k ověření uvedené skutečnosti, neboť by to bylo za daných okolností (pro zmeškání lhůty pro podání žaloby v tomto bodě) z důvodu procesní ekonomie zcela nadbytečné.
57. Tvrzený nezákonný zásah, který měl spočívat v otevření dopisu od České obchodní inspekce doručeného žalobci dne 8. 11. 2019, může být dle krajského soudu pojmově zásahem veřejné správy vůči žalobci, jde o zásah v době podání žaloby ukončený (jednorázový - otevření dopisu), neboť žalobce uvedl, že dne 8. 11. 2019 mu byl doručen dopis od České obchodní inspekce, ten mu byl předán v otevřené obálce bez uvedení odesílatele, s ručně vypsáním jménem adresáta a bez razítka pošty.
58. V žalobním petitu pak žalobce žádal, aby soud vyslovil: „Určuje se, že zásah žalované uvedený pod bodem 4 žaloby spočívající v otevření dopisu, je nezákonný.“ V tomto bodě tedy šlo o určovací zásahovou žalobu, proto nebyl důvod ve smyslu ustanovení § 85 s. ř. s. zkoumat, zda se žalobce ochrany před zásahem či jiné formy nápravy mohl domáhat jinými právními prostředky, a pokud ano, zda tak učinil.
59. Rovněž v tomto případě činí subjektivní lhůta pro podání žaloby na ochranu před nezákonným zásahem dva měsíce ode dne, kdy se žalobce o nezákonném zásahu dozvěděl (§ 84 odst. 1 s. ř. s.), tj. kdy se do sféry žalobce dostaly takové informace, na jejichž základě mohl seznat, v čem jednání veřejné správy, jež má být nezákonným zásahem, spočívá a že je zaměřeno proti němu.
60. V daném případě z tvrzení žalobce vyplývá, že k tvrzenému zásahu, tj. k předání otevřeného dopisu od České obchodní inspekce došlo dne 8. 11. 2019. Od tohoto okamžiku tedy počala běžet subjektivní dvouměsíční lhůta pro podání žaloby, která skončila dnem 8. 1. 2020. Žaloba však byla vyhotovena dle data na ní uvedeného dne 14. 1. 2020, k poštovní přepravě předaná dne 15. 1. 2020 a krajskému soudu doručená dne 16. 1. 2020. Z uvedeného je tak zřejmé, že žaloba v tomto bodě byla podána po zákonem stanovené lhůtě, proto ji krajský soud musel dle ustanovení § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s. jako opožděnou odmítnout.

61. V dalším bodě, tj. žalobním návrhu na ochranu proti nezákonnému zásahu, který měl spočívat v uložení kázeňských trestů žalobci pod čj. VS-29024-1/ČJ-2020-802232-KŘ a čj. VS-262329-3/ČJ-2019-802232-KŘ, musel krajský soud žalobu odmítnout pro nepřípustnost ve smyslu ustanovení § 46 odst. 1 písm. d) v návaznosti na § 82 s. ř. s.
62. Předně nutno připomenout, že zásahová žaloba je s ohledem na svou povahu subsidiární k jiným typům žalob. To je ostatně smysl celé koncepce nezákonného zásahu, kdy je adresát zásahu chráněn jen tehdy, nelze-li použít jiné žalobní typy. Subsidiarita vůči ostatním žalobním typům tak znamená, že zásahová žaloba je přípustná teprve tehdy, pokud nepřichází v úvahu podání žaloby proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 a násl. s. ř. s., či žaloby na ochranu proti nečinnosti správního orgánu (§ 79 a násl. s. ř. s.). Žalobou na ochranu proti nezákonnému zásahu tedy nelze žalovat úkony, které jsou (svou povahou) rozhodnutím nebo nečinností správního orgánu (§ 82 s. ř. s.).
63. Pro posouzení této námitky je zásadní, že žalobce brojil *de facto* proti rozhodnutím o uložení kázeňských trestů. A to konkrétně proti uložení důtky podle § 46 odst. 3 písm. a) zákona o výkonu trestu odnětí svobody, které podle § 52 odst. 4 téhož zákona nepodléhají přezkoumání soudu. Pokud však není možné přezkoumat rozhodnutí o uložení důtky prostřednictvím žaloby proti rozhodnutí podle § 65 s. ř. s., není možné dosáhnout přezkumu rozhodnutí a jemu předcházejícího řízení ani prostřednictvím žaloby proti nezákonnému zásahu podle § 82 s. ř. s., (a to ani její deklaratorní variantou). K tomu lze poukázat na judikaturu Nejvyššího správního soudu, který např. již v rozsudku ze dne 11. 1. 2018, čj. 8 As 4/2017-45, konstatoval, že „[s]kutečnost, že *správní rozhodnutí a řízení mu předcházející nemůže být zásahem, plyne již ze samotné dikce § 82 s. ř. s., který možnost ochrany cestou zásahové žaloby spojuje výlučně se zásahem (v širším slova smyslu), který není rozhodnutím. Jinými slovy, je-li výsledkem správního řízení (shodně jako v posuzované věci) rozhodnutí, nelze se proti němu bránit žalobou podle § 82 a násl. s. ř. s., a to ani tehdy, pokud by účastník takového řízení uplatňoval pouze požadavek na určení jeho nezákonnosti. Uvedený závěr platí beze zbytku i v případech, kdy zákon obsahuje výluky určitého typu rozhodnutí ze soudního přezkumu. Zcela proti logice věci by totiž bylo, aby zákonodárce, který ať již z jakýchkoliv důvodů, určité typy rozhodnutí ze soudního přezkumu vyloučil, současně zachoval možnost (s argumentem, že přece žaloba proti rozhodnutí není z důvodu výluky soudního přezkumu přípustná) domoci se přesto soudní ochrany jakýmsi „náhradním“ způsobem, tedy cestou žaloby zásahové, jak se v daném případě domáhá stěžovatel. Jednalo by se o obcházení zákona.“*
64. Lze dodat, že soulad předmětné výluky ze soudního přezkumu s Listinou základních práv a svobod přitom opakovaně dovodil Ústavní soud (viz nález ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 32/08, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 1. 2015, sp. zn. I. ÚS 3688/14).
65. Další jednání nebo postupy žalované, u nichž žalobce tvrdil, že jde o nezákonné zásahy, a žádal, aby soud svým výrokem určil, že jsou nezákonné, dle krajského soudu pojmově, a to zcela zjevně a nepochybně, zásahem veřejné správy vůči žalobci být nemohou. Tvrzené zásahy měly spočívat v rušení nočního klidu žalobce, v tom, že vychovatel K. Š. není oprávněn zasahovat do práv a povinností žalobce, v nedodržení ubytovací plochy na jednoho odsouzeného a v nedodržení hygienických podmínek pro odsouzené.
66. Jak bylo již shora uvedeno, soudní ochrany proti nezákonnému zásahu se lze ve správním soudnictví domáhat v řízení podle ustanovení § 82 a násl. s. ř. s., které stanoví,

že „každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen "zásah") správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, se může žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný“ (podtržení doplněno krajským soudem).

67. Pod pojmem „zásah“ se rozumí velké množství faktických činností správních orgánů, ke kterým jsou různými zákony oprávněny. Jedná se obecně o úkony, které nejsou činěny formou rozhodnutí, ale přesto jsou závazné pro osoby, vůči nimž směřují. Tyto osoby jsou povinny na jejich základě něco konat, nějaké činnosti se zdržet nebo nějaké jednání strpět, a to na základě jak písemného, tak i faktického pokynu či příkazu. Při nedodržení zákona nebo překročení jeho rámce, by se mohlo jednat o nezákonný zásah.
68. V daném případě žalobce v této části žaloby na ochranu před nezákonným zásahem označil za takový zásah rušení jeho nočního klidu z důvodu, že byl ubytován na cele č. 229 a poté na cele č. 213, kde se nacházeli odsouzení docházející na odpolední směnu, kteří se z práce vraceli po 22 hodině, s čímž byl spojen hluk rušící noční klid; dále měl nezákonný zásah žalované spočívat v tom, že vychovatel K. Š. není oprávněn zasahovat do práv a povinností žalobce, neboť nemá pro výkon funkce vychovatele potřebné vzdělání, další zásahy měly spočívat v nedodržení ubytovací plochy na jednoho odsouzeného na cele č. 311, na které byl žalobce ubytován od 8. 1. 2019, a v nedodržení hygienických podmínek pro odsouzené vzhledem k jedné WC míse pro 10 odsouzených na cele č. 213, na které byl žalobce ubytován do 2. 1. 2019.
69. Krajský soud konstatuje, že v daném případě je zjevné, že uvedená jednání nemohou být vzhledem ke své povaze „zásahem“ ve smyslu legislativní zkratky obsažené v ustanovení § 82 s. ř. s. Tyto žalobcem tvrzené zásahy totiž nebyly namířeny přímo proti němu ani jimi nebyl přímo zkrácen na svých právech. Skutečnost, že uvedeným postupem žalované byl následně dotčen i žalobce, nepředstavuje přímé dotčení jeho právní sféry. Úkolem soudů ve správním soudnictví je však podle § 2 s. ř. s. poskytovat ochranu veřejným subjektivním právům fyzických a právnických osob, nikoli provádět jakýsi všeobecný dozor nad činností orgánů veřejné správy.
70. Tvrzené zásahy tedy nejsou způsobilé zasáhnout do veřejných subjektivních práv žalobce (přímo), jak požaduje zákon (§ 82 s. ř. s.). Nebyl učiněn žádný úkon přímo vůči žalobci, který by jej zavázal něco konat, nějaké činnosti se zdržet nebo nějaké jednání strpět. Faktické jednání žalované tedy nelze hodnotit jako „zásah“ směřující přímo proti žalobci nebo že v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo. I kdyby byly zmíněné postupy správního orgánu nezákonné, soudní ochrany se nemůže domáhat každý, ale pouze ten, kdo byl takovým zásahem přímo zkrácen na svých právech a zásah byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo.
71. Krajský soud uzavírá, že v této části žaloby popsané jednání a postupy žalované nemohou být vzhledem ke své povaze zásahem ve smyslu § 82, proto musí být žaloba v této části odmítnuta dle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. z důvodu chybějící podmínky řízení. V této souvislosti lze poukázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 11. 2017, čj. 7 As 153/2015-160, v němž tento soud uvedl, že „pokud je zjevné a nepochybné, že jednání popsané v žalobě nemůže být vzhledem ke své povaze, povaze jeho původce či jiným okolnostem „zásahem“ ve smyslu legislativní zkratky v § 84 s. ř. s., i kdyby byla tvrzení žalobce pravdivá, musí být taková žaloba odmítnuta podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s., jelikož

chybí podmínka řízení spočívající v přípustitelném (plausibilním) tvrzení nezákonného zásahu.“

72. Pro úplnost krajský soud dodává, že žalobcem, resp. jeho zástupkyní, doložená podání, jimiž se obrátil se svými stížnostmi na různá krajská státní zastupitelství a Vrchní státní zastupitelství v Olomouci, a předložená následná vyrozumění Krajského státního zastupitelství v Hradci Králové a Vrchního státního zastupitelství v Praze, se vztahovala k žalobcem tvrzeným zásahům označeným body 1 (nepředání žádosti o rozhovor s ředitelem věznice), 4 (otevření dopisu od ČOI) a 6 (uložení kázeňských trestů), kde jejich uplatnění nemělo pro posouzení žádný význam, neboť jak je výše uvedeno, nebyl důvod zkoumat, zda se žalobce ochrany před zásahem či jiné formy nápravy mohl domáhat jinými právními prostředky a zda tak učinil. Dále se vztahovala k žalobcem tvrzeným zásahům označeným body 5 (rušení nočního klidu), 7 (absence potřebného vzdělání vychovatele Š.), 8 (nedodržení ubytovací plochy na jednoho odsouzeného) a 9 (nedodržení hygienických podmínek pro odsouzené), tj. k postupům žalované, které nemohou být vzhledem ke své povaze „zásahem“ ve smyslu ustanovení § 82 s. ř. s. Proto krajský soud neposuzoval, zda by uvedená podání ke státnímu zastupitelství byla adekvátním opravným prostředkem ve smyslu § 85 s. ř. s. Za popsané situace by to totiž bylo nadbytečné.
73. Závěrem krajský soud podotýká, že vzhledem k tomu, že žalobu odmítl a neprojednával tak věc samu, mohl rozhodnout bez jednání (§ 49 odst. 1, věta první s. ř. s. *a contrario*).
74. Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 3 s. ř. s., podle něhož žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, bylo-li řízení zastaveno nebo žaloba odmítnuta.

Poučení:

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, který o ní také rozhoduje.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Hradec Králové 25. února 2021

JUDr. Jan Rutsch v. r.
předseda senátu